

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • IULIE 2024 • NR.7 (221)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

- 1.** *Interviu cu Marin Gherman, analist politic:* Este greu să construiești o logistică a acestor lucrări de reconstrucție în Ucraina, pentru că pot cădea rachete care să-ți distrugă tot ce ai construit
- 2.** *Analiză de Brian Milakovsky, expert politic:* Este economia reală, prostule: de ce investițiile străine directe nu sunt suficiente pentru a salva Ucraina
- 3.** *Interviu cu Angela Grămadă, directoarea ESG:* România insistă de foarte multe ori ca în acest proces de reconstrucție a Ucrainei să fie inclusă și Republica Moldova

Știri pe scurt:

Autoritățile Republicii Moldova au realizat un progres sesizabil în implementarea recomandărilor Comisiei Europene în procesul de aderare la UE, constată un raport realizat de Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”, Institutul pentru Politici și Reforme Europene, Institutul Virtutei Civile și Fundația „Friedrich Ebert”, prezentat public pe 23 iulie, la Chișinău. În Raportul de evaluare independentă a progresului Republicii Moldova, pentru perioada 1 iunie 2023 – 31 iulie 2024, experții au apreciat în medie cu 3,2 puncte din 5 progresele înregistrate de autorități la patru capitole: democrația, reforma administrației publice, reforma justiției, lupta cu corupția, drepturile fundamentale, libertatea de exprimare, securitatea, existența economiei de piață funcționale, achizițiile publice, statistica, controlul financiar, politicile sociale și ocuparea forței de muncă. Pe 25 iunie au început oficial negocierile de aderare cu UE. Autoritățile de la Chișinău speră că acestea vor fi încheiate până în 2030 și R. Moldova va deveni membră cu drepturi depline în cadrul Uniunii Europene.

Platforma eVMS.md dedicată tranzacționării valorilor mobiliare de stat (VMS) va fi lansată în Republica Moldova. Aceasta este o premieră pentru țara noastră. Astfel, cetățenii vor avea mai multe opțiuni pentru a face investiții sigure, pentru a-și asigura un viitor financiar stabil, contribuind, totodată, la finanțarea proiectelor de dezvoltare a țării. Pagina eVMS.md, care va fi lansată pe 31 iulie 2024, va permite efectuarea directă a tranzacțiilor, fără intermediari și comisioane, de către toți cetățenii Republicii Moldova. Noua platformă a fost dezvoltată de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu sprijinul Proiectului USAID „Transparența Sectorului Financiar în Moldova”. Lansarea platformei eVMS.md va oferi posibilitatea cetățenilor aflați în țară sau peste hotare, care au un cont bancar în Republica Moldova, să investească în VMS, iar Ministerului Finanțelor să se împrumute de la persoane fizice, pentru a finanța diferite proiecte de dezvoltare a țării - sociale, de infrastructură etc.

Ministrul Afacerilor Externe, Mihai Popșoi, și-a prezentat raportul de activitate în fața deputaților din Comisia parlamentară de politică externă și integrare europeană. Documentul conține acțiunile MAE din ultimii doi ani, cât și prioritățile setate pentru perioada următoare în scopul eficientizării serviciului diplomatic. „Optăm pentru o politică externă pro-activă, anticipativă, coerentă și predictibilă, orientată spre rezultate concrete. Astfel, ne axăm pe profesionalizarea personalului diplomatic, dar și pe extinderea prezenței diplomatice în țările în care numărul de cetățeni moldoveni din diasporă a crescut exponențial”, a subliniat Mihai Popșoi. Două priorități strategice ale MAE, rezultate din politicile publice ale Guvernului pentru anii 2025-2027, pe care și le propune Mihai Popșoi vizează extinderea prezenței diplomatice a R. Moldova, prin deschiderea de ambasade noi în Egipt și Kazahstan și a unor consulate suplimentare în: SUA, Germania și Canada.

Reconstrucția Ucrainei: planuri de viitor sau pregătiri prealabile necesare

Ruinele spitalului de pediatrie din Kiev, după bombardamentele rusești din 8 iulie 2024.
Foto: Administrația Prezidențială a Ucrainei

Este foarte dificil de pronosticat cum și cu ce fel de pagube se va termina invazia militară rusă din Ucraina. Specialiștii nu dau un termen pentru încetarea ostilităților și totul va depinde de mai mulți factori, în principal de capacitatea Ucrainei de a rezista, capacitatea Rusiei de a avansa și

raportarea actorilor care sprijină cele două tabere.

Scenariul ideal al fi ca Ucraina să fie capabilă să întoarcă soarta războiului și să dea armata rusă afară din țară la nivelul de dinainte de 2014, atunci când a fost anexată peninsula Crimeea. Cu toate acestea, cu un sprijin încă modest din

partea Occidentului și cu incertitudinea unui sprijin masiv din partea SUA, în funcție de următorul locatar de la Casa Albă, Ucraina nu poate decât să speră că lumea occidentală va fi interesată în a pompa ajutor masiv și crucial pentru eliberarea militară de forțele ruse.

► Nici partea rusă nu își propune mai mult în această fază decât un război de uzură și speranța unor negocieri dure care să formeze noi enclave proruse în teritoriul ucrainean. Scopul este deraierea Ucrainei de la orice tentativa de a se alătura UE sau NATO în viitorul apropiat.

Pe aceste date, Republica Moldova pare deocamdată la adăpost, dar militarismul rus și agresivitatea cu care Vladimir Putin speră să refacă defuncta URSS poate produce scenarii impredictibile. Republica Moldova suferă deocamdată la capitolul reziliență împotriva războiului hibrid dus de Rusia în Republica Moldova, iar posibilitatea revenirii la putere a forțelor

proruse nu poate fi exclus în totalitate, după alegerile parlamentare de anul viitor.

Ceea ce este cert este că Republica Moldova trebuie să fie în cărți pentru viitoarea reconstrucție a Ucrainei care poate însemna și un motor de dezvoltare a țării. Este foarte important ca Republica Moldova să meargă pe această cale a ajutorului reconstrucției Ucrainei la pachet cu România, care are și capacități mai mari, este țară UE și poate asigura logistica unei astfel de operațiuni de amploare.

Dar pentru acest deziderat este imperativ ca Republica Moldova

să rămână pe cursul de guvernare european. Ucraina nu va dori un guvern prorus în spatele frontului său și cu siguranța asta va însemna rapid izolarea față de Ucraina și probleme pentru România. Fără sprijinul economic al UE, Republica Moldova ar putea cădea într-un scenariu socio-economic catastrofal, cu un leadership altul decât cel pro-european. Miza nu este doar una internă pentru Republica Moldova, ci pentru toată regiunea, ca Republica Moldova să se dezvolte în tandem regional cu România și Ucraina, de preferat cu toate trei sub umbrela UE.

Mădălin Necșuțu

Este greu să construiești o logistică a acestor lucrări de reconstrucție în Ucraina, pentru că pot cădea rachete care să-ți distrugă tot ce ai construit

Analistul politic și jurnalistul din Cernăuți, Marin Gherman, a vorbit pentru buletinul de politică externă al FES/APE despre planurile Kievului în ceea ce privește războiului, dar și abordarea de reconstrucție a Ucrainei. Am discutat despre aspecte tactice de câmpul de luptă, despre mizele politice ale alegerilor din Europa și SUA, dar și despre triumphiul strategic din regiune pe care l-ar putea forma Ucraina, România și Republica Moldova. Toate aceste aspecte se regăsesc în interviul care urmează:

■ Cum se prezintă situația în Ucraina în prezent? Cum fac față trupele ucrainene și care sunt așteptările Kievului în confruntarea cu armata invadatoare a Rusiei?

■ În primul rând, se pare că cele mai grele perioade, clipe din această confruntare au trecut pentru Kiev în acest an în contextul ofensivei din est, din regiunea Harkov și alte provocări care au fost organizate și

planificate de Rusia. Kievul s-a descurcat și nu mai este cea primejdie atât de mare cum se prezenta la începutul acestui an din Karkov, Sumii și deschiderea unui

front pentru Ucraina. Părțile nu pot să obțină rezultate spectaculoase, rapide, într-o perioadă scurtă de timp, un joc de șah în care Rusia

din când în când preia inițiativa și controlul asupra unor teritorii, altfel spus le ocupă, apoi Kievul depune eforturi și le eliberează și tot așa un joc de ping-pong în care Rusia are o inițiativă tactică, dar nu și strategică.

Deci nu ne putem aștepta la ceva spectaculos, asemănător cu ofensiva ucraineană, să zicem, din septembrie 2022, dar nici nu ne putem aștepta la o prăbușire a frontului, după cum ne spune propaganda rusă. Sunt anumite probleme, desigur, în Ucraina și nu doar ce țin de muniție, ci și de încurajarea populației, de menținerea spiritului de luptă, de încurajarea mobilizării, o oboseală de război.

Toate sunt probleme care s-au acumulat și rămâne de văzut în ce mod Ucraina va reuși să le gestioneze cu succes, că învechirea acestui război presupune și schimbarea tacticilor de comunicare cu societatea, ceea ce deocamdată nu observ să se întâmple foarte, foarte bine pentru Kiev.

Scenarii de compromis

■ **Suntem departe de un acord de pace în acest moment? Poate fi forțată Rusia de comunitatea internațională să accepte o pace în termenii retragerii trupelor sale din teritoriile ucrainene cucerite?**

■ Noi nu avem nicio formulă de pace în anul 2024. Avem doar denumiri, dar nu și formule de pace. Formula de pace a lui Volodimir Zelenski înseamnă capitularea Rusiei, formula de pace a lui Vladimir Putin înseamnă capitularea Ucrainei.

Celelalte formule de pace nu presupun mecanisme de soluționare a acestui conflict. Când vorbim de un acord de pace pe teritoriul Ucrainei, nu cred că acest lucru s-ar putea întâmpla în viitoarele luni. Nu exclud că ar putea să existe cumva un armistițiu fragil, dar nu și o pace.

În cel de-al doilea rând, ce înseamnă pace în acest război? Aceasta este o altă discuție și ce înseamnă o victorie și o înfrângere pentru toate părțile implicate în acest conflict este o altă discuție.

În același timp, nu cred că vor exista suficiente argumente, dar și capacități strategice din partea Occidentului și Ucraina să-l forțeze pe Putin să se retragă, dar discuția este dacă vor fi sau nu vor fi de acord Zelenski și societatea ucraineană să accepte un armistițiu în contextul în care nu toate teritoriile ucrainene au fost eliberate.

Așadar, despre o pace care ar însemna încetarea focului, deescaladarea, deminarea teritoriilor și retragerea trupelor de ambele nu cred că vor avea loc nici anul viitor. Un armistițiu nu va fi posibil decât în cazul în care ambele părți ar înțelege că nu au suficiente resurse pentru operațiunile de luptă, au nevoie de o regroupare. Mizele și resursele s-au schimbat foarte mult, lucru care ar putea să se întâmple până la sfârșitul acestui an, astfel încât la începutul anului viitor să avem o nouă configurație. Până atunci, cred că în acest context hibrid, războiul va dura așa cum îl vedem în momentul de față.

În plus, Ucraina și-a schimbat legislația, încearcă să mobilizeze noi și noi forțe și bărbați în acest război și este cu ochii pe alegerile din Statele Unite ale Americii, care este posibil să schimbe foarte mult această discuție după lunile noiembrie-decembrie, atunci când vor avea loc alegerile pentru un nou șef la Casa Albă.

Strategii pentru reconstrucția Ucrainei

■ **Ce efecte a lăsat războiului până în prezent și care sunt estimările, dacă există ele, privind reconstrucția Ucrainei? Cât de costisitor și dificil va fi acest proces de reconstrucție a Ucrainei?**

■ Un subiect foarte dureros, pentru că Școala de Economie de la Kiev calculează în fiecare zi costul războiului și are și un site în care există toate obiectivele distruse și care sunt în reconstrucție. Chiar și acum se renovează anumite obiective, presupunând miliarde de dolari pentru acest proces și cifrele cresc de la o zi la alta.

Un subiect dureros din două perspective: una simbolică, și anume data de 24

februarie 2022 a însemnat o dilemă pentru conducerea ucraineană fie să lupte sau să accepte condițiile Federației Ruse și să ia revanșă mai târziu.

Atât Ucraina cât și societatea ucraineană au fost de acord cu continuarea luptelor împotriva agresiunii Federației Ruse. Iar în momentul de față, după doi ani și jumătate de război, mulți ucraineni se întrebă, așa cum ne arată și sondajele sociologice, dacă a meritat acest efort foarte mare în contextul distrugerilor care au fost provocate.

De ce se întâmplă acest lucru? Pentru că unii cred în propaganda Federației Ruse care le spune ucrainenilor că, în realitate, avem curent electric, dar oligarhii ucraineni îl vând în Uniunea Europeană.

Nici autoritățile ucrainene nu au avut prea multă măiestrie în a comunica cu cetățenii și în a le explica acestora în cel de-al treilea an de război ce se întâmplă în realitate cu sistemul energetic ucrainean. Și această oboseală de război creează multe, multe dificultăți, dar problema renovării, reconstrucției ucrainene va fi actuală, indiferent de cum se va încheia acest război.

Discuția merge mai departe. Dacă în 2022 discutăm despre o posibilă victorie a Ucrainei, sau o încetare a luptelor pentru o reconstrucție ucraineană, în momentul de față se pune întrebarea cum să o facem azi, pentru că sunt necesități sporite în acest proces azi, în contextul distrugerii infrastructurii energetice, infrastructurii critice și a multor altele provocări care trebuie rezolvate pe măsură ce apar.

■ **Am citit un studiu recent foarte interesant care estima că circa 80% din resursele necesare reconstrucției Ucrainei se regăsesc deja pe teritoriul Ucrainei și n-ar trebui ele importate tocmai pentru a impulsiona economia Ucrainei și așa afectată de război. Cum vedeți lucrurile, ar trebui Ucraina să folosească primordial aceste resurse interne și apoi să exporte anumite materii prime necesare în procesul de reconstrucție sau pur și simplu să**

Iase piața liberă pentru reconstrucția Ucrainei?

■ Eu cred că cel mai bun exemplu a fost cel al statelor europene după încheierea celor de-al Doilea Război Mondial. Și chiar s-a discutat despre un „Plan Marshall 2” pentru Ucraina anul trecut. Uniunea Europeană nu a adus ciment și nisip din Statele Unite ale Americii după cel de Al Doilea Război Mondial, ci și-a activizat forțele interne.

Este adevărat că Ucraina are resurse naturale foarte importante pentru tot ceea ce înseamnă o reconstrucție - materiale de construcție, forță de muncă, tehnologii și oameni cu experiență. Acest proces ar activa foarte mult economia ucraineană. Dar această discuție ține din nou de o posibilă pace sau armistițiu în Ucraina. Dar este greu să construiești o logistică a acestor lucrări, pentru că pot cădea rachete care să-ți distrugă tot ce ai construit. Acest lucru s-a întâmplat și au distrus și șantierele și oamenii care lucrau acolo.

Pe perioada de pace este o paradigmă și un mod de gândire cu adevărat în care resursele sunt suficiente, dar avem nevoie, desigur, de resurse financiare pentru pornirea acestui motor economic în Ucraina și avem nevoie și de sprijinul vecinilor, inclusiv al Republicii Moldova, al României și altor state din vecinătate, care ar putea să ajute prin consultanță și prin exportul de expertiză mai liberă comparativ cu solicitările care vor apărea pe teritoriul Ucrainei.

Perspectivile colaborării trilaterale

■ Cum vedeți colaborarea trilaterală în acest moment dintre Ucraina-Republica Moldova – România? Cât de importantă este dezvoltarea cooperării între cele trei state în regiune?

■ Acest triunghi geopolitic pe care l-am promovat mult timp eu și alți specialiști în relații internaționale a fost umbrat de

provocări geopolitice mari din trecut. Și era cumva lăsat deoparte. Kievul nu considera ca fiind o prioritate a sa primordială de a-și dezvolta relațiile cu Republica Moldova și România.

Dar lucrurile s-au schimbat foarte mult după 2014, dar mai ales acum. Nefericirea războiului face că Kievul se uită tot mai atent la Republica Moldova și la România, ca la un spațiu al prieteniei. Desigur, prin prisma decidenților politici de la Kiev, Republica Moldova este văzută, pe de o parte, ca un partener, pe de altă parte, ca o sursă de destabilizare în contextul proceselor electorale și comunităților de acolo, ca fiind un prieten, nu un inamic, iar acest lucru s-a schimbat în Ucraina extraordinar de mult după 24 februarie 2022.

Când vorbim de România, vorbim despre un stat membru NATO și membru al Uniunii Europene. România reprezintă un pilon de sprijin pentru Ucraina în contextul eforturilor defensive. Multe dintre dosarele problematice din trecut, pas cu pas, sunt rezolvate, inclusiv cele ce țin de diferendurile din trecut pe tema canalului Bâstroe, Insula Șerpilor, problema minorităților naționale românești din Ucraina.

Au început să fie separate aceste dosare de discuții și segmentate așa cum ar trebui să fie, într-un spirit european. Pas cu pas, lucrurile se schimbă, merg înspre o normalizare a acestor relații.

În plus, avem și inițiativa aceasta de fundamantare, de creare a unui parteneriat strategic dintre Ucraina și România. Desigur, lucrurile nu merg așa cum ne-am dorit, atât de accelerat, dar se schimbă foarte mult, pas cu pas.

Și nu în ultimul rând, trebuie să menționăm faptul că România poate să se transforme într-un important actor care să exporte stabilitate și securitate în Ucraina. Despre România în Ucraina se menționează acum în termeni de stabilitate, securitate, NATO.

Lucrul acesta contează foarte mult pentru decidenții politici de la Kiev și tot ceea ce înseamnă mediul de expertiză. Ne-am dorit mult mai mult să se dezvolte această trilaterală Kiev-București-Chișinău.

Multe, de asemenea, depind și de rezultatele alegerilor care urmează să se desfășoare pe teritoriul Republicii Moldova, ca să fie un triunghi cimentat, geopolitic, din toate punctele de vedere.

Avem și un trenuleț geopolitic care merge dinspre Kiev și Chișinău spre Bruxelles. Ambele state au lansat procesul de negocieri pentru aderarea la Uniunea Europeană și, desigur, ambele capitale au nevoie de sprijinul Bucureștiului, astfel ca România să continue să fie un avocat de nădejde pentru ambele capitale. Și sunt, după cum vedeți, foarte multe aspecte care pot fi dezvoltate în viitor dacă configurațiile militare, geopolitice, vor fi favorabile.

■ Legat de deschiderea capitolului de negociere cu Uniunea Europeană, atât de către Ucraina, cât și de Republica Moldova, cât de dificil îi va fi Ucrainei în condiții de război să facă reforme pentru că știm că acesta e un proces tehnic care durează mulți ani de obicei, trebuie investite multe resurse, capacitatea administrativă și așa mai departe.

■ Și războiul este o provocare. În același timp, războiul nu mai este o scuză când vorbim despre promisiunea Kievului de a realiza reforme. Odată ce îți asumi aceste reforme, trebuie să mergi mai departe. Și a doua problemă în acest context este posibilă rezistență care va fi manifestată dacă vorbim de regiunile vestice, unde există această deschidere pentru modificarea configurațiilor administrative, după cum solicită Uniunea Europeană, dar există și alte regiuni ucrainene în care va fi prezentă această rezistență.

De ce trebuie să modificăm anumite lucruri? De ce trebuie să fim mult mai transparenți ca decidenți politici și administrații locale, de ce avem nevoie de

toate aceste lucruri? Nu peste tot ideea de integrare europeană este văzută la fel.

Aceasta este, în general, sprijinită și pentru acest lucru, de fapt, își dau viața militarii ucraineni care luptă împotriva agresiunii Federației Ruse. Dar când vorbim despre Europa și integrare europeană, noțiunile acestea sunt văzute diferit în diferite regiuni ale Ucrainei și asta ne-o arată și studiile sociologice.

Dacă undeva în sudul țării, când vorbim despre integrare europeană, oamenii înțeleg o bunăstare mâine și dimpotrivă nu sunt de acord cu schimbarea modului de viață, că asta presupune o integrare europeană - renunțarea la multe lucruri care nu ne fac bine.

În vestul țării lucrurile sunt văzute mult mai realist, pentru că acel contact cu Uniunea Europeană în vestul țării era mult mai accentuat pe parcursul ultimilor decenii. Oamenii au văzut ce înseamnă spiritul libertății și cum este construită o instituție europeană oriunde în lume.

Cum va reuși Kievul să gestioneze aceste două provocări — Războiul și rezistența și opoziția față de reforme din partea elitelor locale și a populației — de aceste două lucruri va depinde foarte mult succesul sau insuccesul Kievului. Autoritățile ucrainene trebuie să vină cu explicații plauzibile și unele ce țin de comunicare strategică cu populația, și toate acestea în contextul unei agresiuni din partea Federației Ruse. Este o ecuație foarte complicată și cred că nimeni din analiștii politici nu ar avea curajul să zică când toate lucrurile acestea ar putea să fie finalizate.

Și cel mai trist poate pentru Kiev este că nu mai există modalități de a scurta acest proces, nu mai există scurtături. Kievul a găsit o scurtătură și a reușit să deschidă dosarul de negocieri cu Uniunea Europeană, dar alte nu vor mai exista. De acum înainte, orice scurtătură, atunci când vorbim despre o apropiere instituțională, economică și politică de Uniunea

Europeană, ar pune sub semnul întrebării funcționalitatea Uniunii Europene ca atare.

Și cred că am încheiat capitolul sărbătorii, deschidem capitolul în care trebuie să se muncească și să se demonstreze prin fapte concrete și reale disponibilitatea de europenizare a societății și a mecanismelor administrative din Ucraina.

Miza alegerilor din SUA

■ **Cât de important este pentru Ucraina ce se întâmplă în alegerile de la Casa Albă? Președintele ucrainean Volodimir Zelenski a menținut relații bune și cu Joe Biden, dar a vorbit de curând la telefon și cu Donald Trump. Cât de important este pentru Kiev cine va fi următorul președinte la Casa Albă, și mai ales cum se va raporta la acesta din perspectiva sprijinul militar pentru Ucraina din partea SUA?**

■ Tocmai acest al doilea aspect este de fapt cel important. Pentru Ucraina nu contează neapărat cine va fi președinte la Casa Albă, ci în ce măsură va continua să sprijine Ucraina, cel puțin la fel ca administrația Biden.

Și nu contează că va fi Donald Trump sau altcineva, și nu contează care partid va reprezenta, lucrurile acestea sunt mai puțin importante. Îngrijorarea numărul unu la Kiev este să nu se trezească statul ucrainean singur, și nevoit să lupte singur împotriva Rusiei.

Să nu uităm că din mai 2022, Ucraina este total dependentă de resursele, munițiile, de sprijinul occidental, și în special cel american, care a contat foarte mult. Doar să observăm câte lucruri grave, tragice pentru viața oamenilor din Ucraina s-au întâmplat în timp de șase luni, cât Statele Unite ale Americii au tergiversat sprijinul acordat Ucrainei în contextul acestui război.

Și desigur, Kievul se gândește că o eventuală schimbare a președinției americane ar însemna anumite riscuri pentru păstrarea statului ucrainean ca

atare, pentru rezistența acestuia. Ultimele discuții dintre Volodimir Zelenski și conducerea ucraineană cu echipele Biden și Trump au demonstrat încă odată că Kievul se pregătește pentru orice scenarii. Indiferent cine va fi președinte, se va discuta cu acesta. Iar dacă Trump are șanse foarte mari să devină președinte, vom intra într-un alt scenariu în care liderii țărilor din estul Europei, rând pe rând, vor încerca să creeze noi legături simbolice cu liderul celui mai important stat de pe planetă - Statele Unite ale Americii.

Există și mesaje interne pentru populația din Ucraina, cumva de parcă se observă o pregătire pentru cele mai sumbre scenarii. Administrația Zelenski spune că chiar dacă SUA nu ne vor ajuta ca odinioară, ucraineni sunt doritori să lupte până la final, chiar și fără sprijinul SUA.

Dar resursa aceasta comunicațională a Kievului este cumva epuizată. Zelenski reușea în 2022 să sensibilizeze mult mai mult opinia publică, era pe primele pagini ale ziarelor, era invitat de Parlamentele lumii și încerca să schimbe abordarea comunității internaționale față de acest război. Acum acestuia îi vine tot mai greu.

Acum interesele și agendele statelor lumii s-au schimbat și configurațiile electorale din Europa nu par favorabile Ucrainei. Am văzut și alegerile din Franța și alegerile care se desfășoară și care urmează să se desfășoare în alte state ale Uniunii Europene, în plus alegerile din statele Unite ale Americii — toate acestea ar putea să genereze o schimbare fundamentală a abordării subiectului războiului în Ucraina.

De toate aceste lucruri va depinde aprobarea sau dezaprobarea Kievului pentru o încetare a focului. Deci vorbim despre resurse și despre mizele în acest conflict care le putea să se schimbe în funcție de contextul electoral.

■ **Vă mulțumim!**

Analiză

Este economia reală, prostule: de ce investițiile străine directe nu sunt suficiente pentru a salva Ucraina

Analiză de Brian Milakovsky pentru Jurnalul de politică și societate internațională (IPG)

Investițiile în economia productivă a Ucrainei sunt esențiale pentru rezistența acestei țări în război și pentru sustenabilitatea redresării sale. La recenta Conferință de Recuperare a Ucrainei (CRU), de la Berlin, ministrul Economiei al Ucrainei, Iulia Sviridenko, a declarat că țara ei va avea nevoie de investiții anuale de 10-30 de miliarde de dolari pentru a atinge creșterea PIB necesară pentru a se redresa după invazia distructivă a Rusiei.

Audiența puternică a liderilor occidentali și a bancherilor de dezvoltare a înțeles-o cu siguranță ca însemnând investițiile străine directe (ISD) - deoarece subiectul atragerii investitorilor externi în economia devastată a Ucrainei a dominat absolut conferința.

Deși nimeni nu poate nega importanța ISD, concentrarea asupra lor atât de intens riscă să restrângă orizonturile politicii economice pentru întreprinderile și investitorii autohtoni ai țării. Elaborarea politicilor „prietenoase ISD” vine de obicei într-un singur coș ideologic, cu deschidere economică maximă și evitarea peisajului local și a politicilor industriale. Dar întreprinderile interne ale Ucrainei se confruntă cu eșecuri masive ale pieței cauzate de război și au nevoie de politici active de stat pentru a-și restabili poziția competitivă față de competitorii din UE.

Chiar și în aceste condiții îngrozitoare de război, companiile ucrainene par să investească mai activ în economia țării lor decât străinii. Ministrul Sviridenko a anunțat că țara ei a primit ISD de 4,3 miliarde de dolari în 2023, o creștere uriașă față de [nivelul](#) mizerabil din 2022

de 250 de milioane de dolari și pe drumul spre 7,95 miliarde de dolari de dinainte de război.

Deși datele privind investițiile interne nu sunt disponibile pentru 2023, în 2022, întreprinderile ucrainene au [raportat](#) investiții de capital de 10,5 miliarde de dolari, în scădere față de 20 de miliarde de dolari în 2021.

Fabricat in Ucraina

Nu ar trebui să fie surprinzător faptul că firmele ucrainene care au zeci de ani de investiții acumulate în facilitățile existente și mult mai puține alternative pentru banii lor ar fi mai dispuse să facă investiții interne suplimentare. Și toleranța lor la risc este cu adevărat remarcabilă; fabricile investesc în producție nouă în Harkov și în Nikopol, chiar peste râul Nipru, vizavi de centrala nucleară ocupată de ruși. Chiar și dintre sursele de ISD, [cele mai mari](#) în 2023 au fost firmele care aveau deja facilități în Ucraina, precum panourile din lemn Kronospan sau producția de bere Carlsberg. Cel mai mare proiect complet nou de ISD menționat la Berlin este

același laudat anul trecut la Conferința de Recuperare a Ucrainei (CRU) din Londra: grupul de fabrici pe care firma irlandeză de materiale de construcții Kingspan le ridică în regiunea Liov.

Următoarele povești de succes ale ISD vor fi probabil în sectorul apărării, dar majoritatea acestor bani sunt doar sub formă de promisiune, deocamdată. Ucraina ar trebui să se gândească în mod absolut la crearea unor condiții atractive pentru viitoarele ISD și ar trebui să faciliteze orice oportunitate care apare în timpul acestui război de a atrage noi investitori. Dar, având în vedere provocările enorme asociate, nu ar avea sens să acordăm prioritate activării capitalului companiilor autohtone, aceleași care asigură partea leului din investițiile în timpul războiului?

Guvernul ucrainean merită laude pentru eforturile sale existente de a aduce mai multe resurse companiilor autohtone sub o umbrelă de politici numită „Made in Ukraine”. Programul de împrumut subvenționat 5-7-9 prin băncile de stat (care se referă la ratele dobânzilor

preferențiale oferite) a fost bine finanțat în timp de război, iar Kievul lucrează puternic cu donatorii și instituțiile financiare internaționale pentru a aduce mai multă finanțare în sistemul bancar.

Ucraina a stabilit în sfârșit stimulente pentru dezvoltarea parcurilor industriale similare cu vecinii săi din UE și oferă stimulente suplimentare investitorilor de peste 12 milioane de dolari. Fermierilor ucraineni li se oferă reduceri pentru a cumpăra echipamente fabricate intern.

Necesitatea unei bănci ucrainene de dezvoltare

Dar aceste eforturi excelente ar trebui să fie doar începutul. Există un deficit enorm de finanțare pentru marile proiecte de capital necesare pentru a revigora și moderniza industria ucraineană și pentru a furniza reconstrucție. De exemplu, un [investitor ucrainean](#) urmărește o finanțare de 180 de milioane de dolari pentru a le combina cu propriile sale 80 de milioane de dolari pentru a construi prima fabrică de sticlă din Ucraina din vremea sovietică.

Înainte de război, Ucraina importa cea mai mare parte din sticlă din Rusia și Belarus și acum are nevoie de volume uriașe pentru a repara casele deteriorate. Cu un ordin de mărime mai mare, giganții metalurgiei [Metinvest](#) și Interpipe (deținute de oligarhii ucraineni Rinat Akhmetov și, respectiv, Andrii Pinchuk) și-au anunțat nevoia de finanțare de 3,6 miliarde de dolari pentru investiții în oțel verde pentru a evita blocarea lor pe piețele UE de către Mecanismul de ajustare a frontierei de carbon [[Instrumentul UE](#) pentru a pune un preț echitabil carbonului emis în timpul producției de bunuri cu consum intensiv de carbon].

În total, grupul din industria metalurgică din Ucraina a [identificat](#) 15 miliarde de dolari din astfel de investiții de decarbonizare necesare în industrie.

Mulți factori de decizie și analiști indică o bancă de dezvoltare ucraineană drept instituția potrivită pentru a aduce sumele mari de bani „lungi” necesare unor astfel de proiecte ambițioase.

Kievul ar trebui să lucreze cu partenerii săi occidentali pentru a urmări fondul inițial și garanțiile necesare pentru a începe finanțarea de această amploare pentru întreprinderile ucrainene.

Mulți factori de decizie și analiști indică o bancă de dezvoltare ucraineană drept instituția potrivită pentru a aduce sumele mari de bani „lungi” necesare unor astfel de proiecte ambițioase. Kievul ar trebui să lucreze cu partenerii săi occidentali pentru a urmări fondul inițial și garanțiile necesare pentru a începe finanțarea de această amploare pentru întreprinderile ucrainene.

Dincolo de accesul la finanțare, Kievul ar trebui să investigheze pârgھیile sale politice pentru a direcționa mai multe resurse către întreprinderile naționale. De exemplu, [cercetările](#) arată că producătorii ucraineni ar putea furniza 80% din materialele de construcție necesare pentru reconstrucția țării (la un preț de aproape 40 de miliarde de dolari!), dar pe măsură ce licitațiile de reconstrucție de stat cresc, proporția [materialelor importate](#) care sunt achiziționate crește.

Producătorii ucraineni identifică cererea slabă a consumatorilor ca fiind unul dintre principalele bariere în calea redresării acestora, astfel încât licitațiile guvernamentale sunt deosebit de importante pentru supraviețuirea lor.

Cea mai [radicală modalitate](#) prin care Ucraina poate contracara această tendință ar fi să declare o „exceptare de securitate națională” față de angajamentele sale față de Uniunea Europeană și Organizația Mondială a Comerțului și să adopte o lege guvernamentală de internalizare a licitațiilor care se aplică tuturor companiilor străine.

Dar o astfel de abordare unilaterală ar putea adăuga tensiune relației cruciale a Ucrainei cu UE. Kievul ar putea încerca să negocieze o cerință temporară de conținut local cu UE, care să se aplice în timpul războiului și în perioada de reconstrucție timpurie. Stabilirea unei proporții minime (de exemplu, 60-70 la sută) din sursele interne de materiale de construcție și alte bunuri cheie pe care Ucraina deja le produce bine ar crește

încrederea companiilor ucrainene în accesul la piață și ar stimula mai multe investiții interne. De asemenea, ar accelera recuperarea bazei de impozitare, care va fi, până la urmă, sursa de fonduri pentru achitarea împrumuturilor de reconstrucție ale Ucrainei către UE.

Sectorul mineralelor brute în curs de dezvoltare al Ucrainei arată simultan nevoia atât de finanțare sporită, cât și de politică industrială țintită. Oficialii UE de la Conferința de Recuperare a Ucrainei (CRU) au lăudat cu entuziasm proviziile uriașe ale Ucrainei (după o estimare, 22 din cele 30 de minerale critice de pe lista Bruxelles-ului), jucându-și importanța pentru „autonomia strategică” a blocului și chiar pentru „suveranitatea europeană”. Cantitatea maximă de valoare adăugată ar trebui capturată în interiorul Ucrainei, dar cum să se asigure că vor fi construite instalațiile de îmbogățire, procesare și producție necesare? Vor fi suficiente ISD și vor fi motivați investitorii săi să facă mai mult decât să faciliteze fluxul de minereu brut peste graniță?

O bancă de dezvoltare ucraineană ar putea contribui la asigurarea faptului că companiile autohtone pot deveni jucători în această industrie incipientă și că procesarea cu valoare adăugată este prioritarizată, iar cerințele de conținut local vor fi necesare pentru a se asigura că ISD-urile care intră în acest sector angajează furnizorii ucraineni să impulsioneze efectul mai adânc în economia ucraineană.

Ucraina se străduiește să intre pe piața comună a UE și nu ar trebui să se aplece spre modele nerealiste de autosuficiență autarhică. În același timp, o concentrare mai mare pe investitorii și întreprinderile autohtone este oportună și logică într-un moment în care Rusia poate speria cu ușurință investitorii străini cu noi valuri de distrugere.

Consolidarea capacității interne în acest moment va contribui la asigurarea că întreprinderile ucrainene sunt pregătite să concureze și să colaboreze atunci când investitorii străini direcți vor intra în sfârșit în Ucraina la scara cerută de Conferința de Recuperare a Ucrainei (CRU).

România insistă de foarte multe ori ca în acest proces de reconstrucție a Ucrainei să fie inclusă și Republica Moldova

Directoarea Experts for Security and Global Affairs (ESGA), *Angela Grămadă*, ne-a oferit un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care am discutat despre cum ajută România și Republica Moldova țara vecină - Ucraina - în aceste vremuri de invazie militară rusă în această țară. România și Republica Moldova pot ajuta la reconstrucția Ucrainei prin poziția lor strategică și este nevoie de o strategie combinată între Chișinău și București pentru ca acest deziderat să se realizeze. Citiți în continuare interviul cu experta de la București, originară din Republica Moldova:

■ Cât de mult contează sprijinul economic și logistic pe care România îl oferă Ucrainei prin porturile sale de la Dunăre și Marea Neagră? Cât de mult contează acest sprijin pentru economia Ucrainei, luând în calcul și Republica Moldova ca punct pe acest traseu logistic ?

■ Contează foarte mult, deoarece cifra oficială pe care au dat-o și autoritățile române și de multe ori au confirmat-o și partea ucraineană este de patru milioane de tone de cereale pe lună spre export care trec prin România. Iar asta înseamnă bani la bugetul de stat. Adică fermierii care vând aceste cereale din Ucraina plătesc taxe și impozite în bugetul de stat ucrainean.

Și noi știm foarte bine că asistența financiară care vine de la Uniunea Europeană nu poate fi folosită de partea ucraineană pentru achiziția de muniție. Bani europeni sunt alocați spre zona de politici sociale, de politici economice și așa mai departe, adică asistență practică pentru cetățenii afectați direct de război

și pentru nevoile economice și sociale ale Ucrainei.

Atunci când se plătesc taxe și impozite la bugetul de stat ucrainean, deja autoritățile au în gestiunea lor resurse financiare ca să poată să facă achiziții inclusiv de muniție.

Toată această asistență merge către linia frontului. Așadar, organizarea acestui tranzit de cereale este extrem de importantă pentru Ucraina, mai ales în contextul în care diferite țări erau implicate în acest circuit economic de export al cerealelor ucrainene. De asemenea, în multe țări implicate în acest proces de ajutorare a Ucrainei au apărut diverse crize — crize de comunicare, economice, politice, pentru că mulți politicieni au folosit tema cerealelor ucrainene în campaniile electorale.

Au fost penetrate aceste crize și de propaganda și dezinformarea rusă. Da,

nu putem să spunem că toate părțile implicate în acest sprijin logistic au fost corecte sau au avut un comportament impecabil. Eu sunt sigură că și la partea ucraineană s-au găsit anumite elemente care puteau fi reprobabile în acest sens. Dar cu siguranță nu a fost de folos părții ucrainene această atitudine belicoasă a statelor partenere în ceea ce privește tranzitul de cereale din Ucraina.

Trebuie să ne dăm foarte bine seama că România a fost prezentă în toate conferințele pentru reconstrucția economică a Ucrainei — de la întâlnirea de la Locarno până la cele organizate recent în 2024.

România a spus că este interesată să participe la reconstrucția infrastructurii civile din Ucraina. Este un lucru iarăși foarte important, dar în această privință, România trebuie să se gândească foarte serios la propria infrastructură portuară, depozitare, drumuri, adică transport pentru

materiale de construcție care vor merge către Ucraina.

România trebuie să-și întărească propria capacitate. România insistă de foarte multe ori ca în acest proces de reconstrucție a Ucrainei să fie inclusă și Republica Moldova. Și aici partea moldovenească va avea foarte multe de câștigat pentru că nu va fi doar țară de tranzit, dar practic va fi și un traducător pentru cele două părți pentru că Moldova cumva este la interfața realităților economice și din Ucraina și din România.

Pe de o parte, avem foarte multe standarde implementate deja datorită Acordului de asociere și acordului de liber schimb dintre UE-Republica Moldova. Pe de altă parte, există încă anumite realități și anumite particularități pe care le are Republica Moldova în comun cu Ucraina în ceea ce privește modelul economic. Și atunci Republica Moldova poate fi inclusă și în proiecte, Republica Moldova poate fi și țară de tranzit, Republica Moldova poate fi și traducător în anumite momente.

Chișinăul mai este acea supapă pentru Ucraina, pentru sistemul energetic pentru că anumite rețele electrice funcționează și în sistem revers către și dinspre Ucraina.

Eu văd aici o încercare de a înțelege, poate nu la nivel de actori politici, dar mai degrabă la nivel de instituții publice de resort cu atribuții în domeniu, de a înțelege care este rolul pe care România îl poate juca în perioada post-război.

Acest lucru este un plus pentru că România încearcă să gândească pe termen lung sau să regândească pe termen lung strategia față de Ucraina și să includă în acea intenție de parteneriat strategic anumite priorități pe care se va merge mai departe. Vorbim aici cu siguranță despre reconstrucția economică a Ucrainei. Va fi inclusă aici cooperarea în domeniul securității,

cooperarea cu Ucraina și asistența oferită pentru integrarea europeană. În acest sens, diplomația românească va fi mult mai activă în diferite formate de cooperare internațională.

De asemenea, România mai face parte și din acel Tribunal internațional care anchetează crimele de război împotriva Ucrainei săvârșite de armata rusă.

Sprijin militar consistent, dar discret

■ **Cum vedeți sprijinul militar pe care România l-a oferit Ucrainei de la faza activă a invaziei militare ruse în Ucraina din februarie 2022, mai ales după decizia recentă a României de a livra Ucrainei un sistem de rachete Patriot?**

■ Cred că aici trebuie să începem într-adevăr cu anul 2022. Trebuie să spunem de la început despre faptul că România a rugat partea ucraineană să nu fie foarte vocală în privința asistenței pe care o va oferi sau urma să o ofere începând cu extinderea războiului. Un fel de "gentleman's agreement", în care România a spus că vă ajutam, dar vă rugăm să nu fiți vocali în această privință", adică mulțumirile sunt suficiente, dar fără detalierea acestei asistențe.

În primul rând, a fost vorba de tranzit, adică coridoare de transport, pentru ca să ajungă parte din muniția necesară armatei ucrainene în Ucraina, de la statele partenere.

A fost vorba și despre anumite obuze sau mică producție pe care o avea România pe stocuri. România s-a asigurat că discută și cu partea ungară, ca aceasta să fie cooptată în acest tranzit pentru muniție către Ucraina. Pentru că anumite rute de transport nu puteau să ocolească această țară. Iar noi știm foarte bine că Ungaria nu este tocmai un prieten foarte bun al Ucrainei.

Mai departe, lucrurile au evoluat în direcția asigurării coridoarelor de

transport pentru grâne, pentru cereale. Ne dăm foarte bine seama că pe Dunăre și la Marea Neagră un rol esențial l-a avut România. Săptămânile trecute, România a luat această decizie privind livrare de sisteme de rachete Patriot.

Eu nu sunt expert militar, dar nu sunt de acord cu experții militari care susțin că ne-am creat o breșă, o vulnerabilitate în sistemul nostru de apărare. Pentru că atât timp cât ajută Ucraina să reziste, nu vei avea nevoie de acest sistem Patriot să-l pui în funcțiune. La fel, cu ce te ajută că ai patru sisteme Patriot, dintre care doar două operaționale? Adică, ce poate să-ți ofere faptul că ai patru sisteme Patriot ca parte a sistemului tău de securitate, dacă Rusia totuși înaintează și intervine și mai mult în interiorul teritoriului ucrainean? Mai precis, se apropie și de gurile Dunării și de frontierele României la Marea Neagră.

Rusia nu a ascuns niciodată că are intenții destul de extinse teritoriale asupra Ucrainei. Este vorba de regiunea Odessa, ca parte a proiectului Novorossia, care este iarăși adusă în discuție, și anume unificarea celor patru teritorii sau regiuni ocupate din Ucraina.

Eu cred că România a luat o decizie bună să contribuie la securitatea cetățenilor ucraineni, deoarece sistemul Patriot va fi folosit în acest sens, ca ucrainenii să reziste și să nu permită Rusiei să înainteze și să se apropie de frontierele României. În plus, dacă Rusia nu înaintează, sunt sub scut și cetățenii români din Republica Moldova. Eu văd o multiplicare a efectelor pozitive în privința deciziei României de a livra acest sistem de rachete Patriot către Ucraina. Mai mult, nu cred că această decizie a fost luată fără ca să fie consultată în prealabil sau fără o coordonare a acestor intenții cu partenerii din cadrul NATO.

Trebuie să fim atenți la faptul că partea ucraineană este foarte recunoscătoare României, fără a aduce multe detalii, la rugămintea României. România ajută cu mare discreție Ucraina.

■ **Așa cum am discutat, România preferă să nu etaleze sprijinul militar pe care îl oferă Ucrainei din mai multe rațiuni. Cum vedeți acest stil de comunicare și dacă este unul potrivit?**

■ Și da și nu. Este bine că România într-adevăr sprijină Ucraina și este bine că partea ucraineană recunoaște acest lucru. Și o face consecvent, în sensul că putem să urmărim mesaje de mulțumire și de la ministrul ucrainean de Externe, Dmitro Kuleba, dar și de la Administrația Prezidențială de la Kiev. Președintele ucrainean, Volodimir Zelenski, menționează de foarte multe ori România în mesajele sale de mulțumire. Astfel de mesaje le auzim și de la ministrul Apărării de la Kiev. Ucraina mulțumește întotdeauna României.

Pe de altă parte, există politicieni în România care folosesc această temă - Ucraina - pentru a le aduce dividende politice. Obiectivul lor este de termen scurt, de a crea scandal în spațiul public. Cu astfel de mesaje vor să atragă atenția publicului asupra lor și să spună că au manifestat un oarecare interes față de etnicii români din Ucraina.

Ajutor pentru refugiați

■ **Cum evaluați ajutorul dat de România în privința refugiaților ucraineni? Totuși, în România nu s-au mutat decât circa 80.000 de refugiați ucraineni. De ce credeți că nu au ales România?**

■ Discutam zilele trecute cu un diplomat ucrainean care spunea că există o cifră totală de circa 156.000 de ucraineni care au obținut statutul temporar de persoane care necesită protecție în România. Din acest total, circa 80.000 se află pe teritoriul României. Foarte mulți dintre ei sunt în zona de sud a României, adică județul Constanța sau București, dar mai sunt și în apropiere de frontiera

cu Ucraina. Sunt practic localitățile care le erau mai mult sau mai puțin cunoscute și înainte de a sosi în România și de a obține acest statut.

Pe de altă parte, din discuțiile pe care le-am avut cu mai mulți ucraineni care au călătorit în mai multe țări în această perioadă, adică în acești doi ani de zile de la extinderea războiului în Ucraina, e România este printre acele state ale Uniunii Europene care are cel mai flexibil și reactiv sistem de protecție, în sensul că atunci când apare o nevoie, cel puțin se încearcă a se face ceva în această direcție.

Totuși, plățile către refugiații ucraineni din partea României știm că au întârziat foarte mult, dar asta nu înseamnă că în alte state membre ale Uniunii Europene este mai bine decât în România. Cei cu care au vorbit eu au mai apreciat foarte mult faptul că România a avut acel Plan național de asistență pentru refugiați pus la punct încă din primul an de război, din 2022. Statele din vecinătatea Ucrainei care au primit un număr mare de refugiați nu s-au putut lăuda cu un asemenea plan.

România a încercat să gestioneze relația cu ONG-urile care au primit destul de mulți bani de la donatorii internaționali, ca să nu se întâmple ca toate ONG-urile să lucreze pe o singură direcție, iar resursele să fie distribuite pe tipuri de nevoi ale refugiaților.

România, prin programul pe care l-a avut, a încercat să integreze economic refugiații, nu să-i țină în anumite comunități din orașele mari. Și asta a făcut diferența. De ce totuși atât de puțini? Pentru că existau prejudecăți și opinii reciproce despre Ucraina și România care nu sunt adevărate.

Oamenii s-au mutat totuși în localități care sunt în vecinătatea imediată a Ucrainei, adică cu intenția de a se

întoarce înapoi. Și o parte dintre ei s-au întors înapoi în Ucraina, nu au plecat mai departe către alte state membre ale Uniunii Europene.

Pentru refugiații ucraineni era destul de greu să învețe limba română, pentru că nu avea nimic în comun cu limba ucraineană, care e o limbă slavă totuși, și e destul de greu să te adaptezi sau să îți găsești un loc de muncă dacă nu cunoști limba engleză sau nu cunoști o altă limbă de circulație internațională pe care și partea română să o poată cunoaște sau vorbi.

Problema minorității vorbitoare de limbă română în Ucraina

■ **Cum vedeți situația vorbitorilor de limba română din Ucraina, care din perspectiva Bucureștiului a ocupat primul lor pe agenda bilaterală dintre cele două țări? A înțeles Kievul această sensibilitate a Bucureștiului și acționează ca atare oferind dreptul la educație în limba maternă etnicilor vorbitori de română?**

■ Această temă a fost cumva condiția ca dialogul să poată să meargă mai departe. Și asta nu e doar în perioada aceasta la care asistăm noi acum, adică nu este doar din timpul extinderii războiului asupra Ucrainei. Aici putem să vorbim de toată perioada de treizeci și ceva de ani de relații diplomatice bilaterale. Întotdeauna drepturile și libertățile minorității române din Ucraina a condiționat dezvoltarea celorlalte linii de interacțiune și de cooperare între cele două țări.

La un moment dat, România și Ucraina avansaseră destul de mult să reia discuțiile în cadrul grupurilor bilaterale de lucru. Există comisii și grupuri de lucru la nivel prezidențial și de guvern.

Partea ucraineană susținea că a modificat legislația internă, a adoptat legea cu privire la politica lingvistică, însă aceasta a fost anulată în februarie 2014, după evenimentele Euromaidan. Partea română a insistat totuși ca partea ucraineană să revină asupra deciziei. Ucraina a spus că va modifica legislația internă și va introduce o clauză cu privire la limbile statelor membre ale Uniunii Europene.

Iar româna este o limbă a UE, pentru că România e stat membru al Uniunii Europene. Lucrurile n-au evoluat într-o direcție plăcută, în sensul că chiar dacă s-a pus pe hârtie acest lucru, mecanismele de implementare au lipsit.

Ulterior, s-a readus discuția în momentul în care au fost formulate acele recomandări sau condiționalități ale Comisiei Europene și s-a revenit iarăși la legislația cu privire la minoritățile naționale pe teritoriul Ucrainei. Cele mai multe obiecții atunci față de această legislație au avut-o România și Ungaria.

România a preferat să poarte discuții tete-a-tete cu partea ucraineană prin reprezentanți diplomatici. Partea ungară a abordat situația într-o altă modalitate și au făcut scandal public. Din câte am înțeles de la partea ucraineană, Ucraina a adoptat ulterior modelul românesc

de politică în privința drepturilor și libertăților minorităților etnice. Dar, atenție, peste tot în legislația ucraineană, există mențiunea că Rusia nu este parte a acestui model adoptat, deoarece este stat agresor. Partea ucraineană a făcut destul de mulți pași în întâmpinarea părții române pentru a discuta problemele.

Propagandă și dezinformare

■ **Cum vedeți că acționează propaganda rusă în România împotriva Ucrainei și care ar fi cele mai importante narațiuni false împotriva Kievului în România?**

■ Există această temă constant potrivit căreia România trebuie să fie exclusă din NATO, o temă care a fost promovată intens încă dinaintea extinderii războiului din Ucraina. Că NATO ar trebui să-și modifice ușor frontierele și strategia.

A doua mare temă a fost problema refugiaților ucraineni. Foarte multe narațiuni au fost conectate la tema refugiaților ucraineni, precum că nu pot fi integrați, că au un comportament reprobabil, că partea română nu face față și nu poate să gestioneze asemenea comportamente din partea ucrainenilor.

Mai sunt și actorii politici din România, adică forțe de extremă dreaptă care au susținut că Uniunea Europeană ne ia resursele, că Uniunea Europeană ia decizii în defavoarea statelor membre, că UE promovează valori care sunt improprii statului român și așa mai departe.

Dar aici deja problema este în direcția actorilor politici interni, care prin preluarea unor teme pe care le putem vedea în multe state membre ale UE, încearcă să influențeze opinia publică internă și nu neapărat poți acuza Rusia de interferență.

O altă temă care mi se pare că i se acordă destul de puțină atenție în spațiu public este ceea ce face Ambasada Federației Ruse de la București. Cea din urmă, preluând subiecte istorice vechi și teme false pe care le readuce în discuție, încearcă să trezească nemulțumirea opiniei publice din România.

Propaganda rusă pedalează pe ideea că România vrea în continuare să cucerească Republica Moldova și are pretenții imperiale atât asupra Ucrainei cât și asupra Republicii Moldova.

■ **Vă mulțumim!**

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).